

پرورش مهارت‌های فراشناختی

مترجم: نیره شاه‌محمدی*

استفاده از عبارات مثبت

معلم لازم است به دانش‌آموزان یادآور شود جملاتی همانند «من نمی‌توانم»، «من نمی‌دانم» و «من موفق نمی‌شوم» مانع رشد و پیشرفت آن‌هاست و به جای آن می‌توانند از جملات مثبتی مثل «می‌توانم» استفاده کنند.

واداشتن دانش‌آموزان به تفکر

معلم می‌تواند با گفتن سخنانی چون «آنچه از کار شما می‌فهمم، طرح نقشه‌ای است برای ...»، «آنچه شما انجام می‌دهید، نیاز به تجربه‌ای دارد که ...» دانش‌آموزان را به تفکر وادارد یا اندیشه‌آنان را گسترش دهد.

برجسته کردن رفتارهای دانش‌آموزان

معلم می‌تواند با برجسته کردن رفتارها یا فرایندهای شناختی دانش‌آموزان، آنان را از اعمال خود آگاه سازد.

روشن کردن اصطلاح‌های مورد استفاده دانش‌آموزان

دانش‌آموزان معمولاً از واژگان غیر تخصصی استفاده می‌کنند. معلم باید این کلمات و اصطلاحات را برای دانش‌آموزان آشکار سازد.

نقش بازی کردن یا وانمودسازی

نقش بازی کردن می‌تواند فراشناخت را در دانش‌آموزان تقویت کند. زمانی که دانش‌آموز نقش دیگران را می‌پذیرد، آگاهانه ویژگی‌های آنان را حفظ می‌کند. بازی نقش به کاهش خودمحوری فرد نیز کمک می‌کند.

گزارش‌نویسی

نوشتن و به تصویر کشیدن ایده‌های شخصی و رویدادهای روزانه، تجربه‌ای است تا دانش‌آموز اندیشه‌ها و کارهای خود را گردآوری و آن‌ها را به شکل گزارش درآورد. یادداشت‌ها زمینه را برای بازنگری اندیشه‌های اولیه توسط دانش‌آموز فراهم می‌کنند. چگونه یاد گرفتن و آگاهی در مورد روش بهره‌گیری از اطلاعات گوناگون برای رسیدن به هدف‌های مورد نظر بسیار مهم است. زیرا دانش‌آموز تنها نباید به فکر افزودن دانش و غنی‌سازی مهارت‌هایش باشد، بلکه باید یاد بگیرد چگونه یاد بگیرد و یادگیری خود را چگونه هدایت کند. چنین دانش‌آموزی یاد می‌گیرد چگونه میزان پیشرفت تحصیلی خود را ارزیابی و بازنگری کند. او یادگیری را یکی از نیازهای اساسی خود می‌داند.

منبع

Wilson, Donna, Conyers, Marcus (2016) Teaching students to drive their brains: metacognitive strategies, activities, and lesson, ASCD.

اثربخشی هر برنامه آموزش فراشناختی برای دانش‌آموزان به سه عامل بستگی دارد:

۱. دسترسی مداوم به منابع مناسب، برای افزایش آگاهی فراشناختی
 ۲. رشد و پرورش انواع سبک‌های تفکر و حافظه
 ۳. در دسترس بودن ابزارها یا وسایلی برای ارزیابی مهارت‌های فراشناختی توسط دانش‌آموزان
- با در نظر داشتن سه عامل بالا، معلم می‌تواند برای پرورش مهارت‌های فراشناختی دانش‌آموزان از راهبردهای زیر استفاده کند:

آماده‌سازی دانش‌آموزان

معلم لازم است قبل از انجام هر فعالیتی توسط دانش‌آموزان، راهبردها و گام‌هایی را برای رویارویی آن‌ها با مسئله‌ها آماده و اصولی را برای به یادسپاری، یادآوری و پیگیری فعالیت‌ها پیش‌بینی کند. معلم برای این کار، دانش‌آموزان را هدایت می‌کند تا راهبردهای آماده شده در جریان یادگیری را در نظر داشته باشند. در پایان فعالیت یادگیری دانش‌آموزان، معلم می‌تواند از آن‌ها بخواهد نحوه پیگیری قواعد و راهبردها را ارزیابی کنند.

طرح سؤال

معلم می‌تواند از دانش‌آموزان بخواهد پیش از آغاز درس و مطالعه کتاب و نیز در هنگام خواندن کتاب و پس از پایان درس، به طرح سؤال بپردازند. طرح سؤال توسط دانش‌آموزان درک مطلب را برای آنان آسان و آن‌ها را به اندیشیدن وا می‌دارد.

انتخاب آگاهانه

معلم می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند درباره نتیجه انتخاب‌ها و تصمیم‌های خود فکر کنند. از این طریق مهارت فراشناخت آن‌ها تقویت می‌شود.

ارزشیابی فعالیت‌ها با معیارهای متفاوت

معلمان باید دانش‌آموزان را ترغیب کنند کارها و فعالیت‌های خود را بر پایه معیاری متفاوت ارزیابی و آن‌ها را طبقه‌بندی کنند

تعیین درستی کار خود

لازم است معلم از دانش‌آموزان بخواهد میزان درستی هر کاری را که انجام داده‌اند تعیین کنند. این کار موجب می‌شود فراگیرندگان از عملکرد خود آگاهی کافی داشته باشند.

*عضو هیئت علمی دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی